

**PARTIDUL-STAT. COMPONENTA NUMERICĂ ȘI SOCIALĂ A
PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÂN. 1948-1950**
**THE STATE-PARTY. SOCIAL AND NUMERICAL COMPOSITION
OF THE ROMANIAN WORKING PARTY. 1948-1965**

Mihaela Cristina Verzea*

Abstract

The year 1948 represents the starting of the purges process which affected the inner part of The Romanian Working Party. This process was not unique in the space of the communist states. Provoked by an external event, the soviet-Yugoslavian conflict, and also inspired by the soviet experience, the big 'purification processes eliminated 200.000 members of The Romanian Working Party. To have a real strong Party was a necessity for the Romanian communists, because the State had to be controlled through trustful men. Many of the members which came into the Party in the 1944-1947 periods, including the social-democrats, were unsecure elements which had to be excluded. The proletarianization of the State-Party was the most important objective aimed by the communists, after the verification campaign.

Key words: the State-Party, verification, purification, proletarianization.

În analiza evoluției regimului Partidului-Stat, din punct de vedere al structurilor politice, o direcție de cercetare semnificativă constă în evidențierea modificărilor care au survenit în interiorul partidului unic în perioada 1948-1965, sub raport organizatoric, al propriilor structuri, dar și în privința componenței sociale și a numărului de membri. Numărul și calitatea socială a membrilor Partidului Muncitoresc Român a reprezentat o problemă reală pentru conducerea comunistă începând cu anul 1948. După anihilarea opozanților politici, organismul nou creat, omniprezent și omnipotent în viața de stat, trebuia să dispună de oameni de încredere, plasați în puncte cheie, cu ajutorul cărora să-și asigure controlul întregii societăți românești¹.

* Muzeograf, Secția Istorie, M.N.I.R.

¹ Implicarea directă a U.R.S.S.-ului în acțiunea de verificare a activului P.M.R. este o realitate; fenomenul epurărilor din P.M.R. în propriile rânduri nu a fost singular în spațiul comunizat, toate celelalte democrații populare, fiind inspirate de practica sovietică (campania de verificare a P.C.U.S. din 1933 și din timpul Marii Terori - 1936-1938); factorul declanșator al acțiunilor de epurare a partidelor comuniste din spațiul est-european a constat în conflictul sovieto-iugoslav. După excluderea Iugoslaviei din Kominform, toate partidele comuniste intrând într-o perioadă în care s-au suspendat recrutările, s-au revizuit carnetele de membru, generalizându-se autocritica;

Evoluția Partidului Muncitoresc Român din această perspectivă a cunoscut patru etape distincte în perioada 1948-1965. Într-o primă fază, comuniștii au simțit nevoia reorganizării propriului partid, în ideea consolidării autorității noului regim de „democrație populară”. Această reorganizare a presupus curățirea rândurilor formațiunii politice care de la circa 1000 de membri în anul 1944, în decembrie 1947 a atins cifra de aproximativ 800.000 de membri². Creșterea numerică a Partidului Comunist nu s-a oprit aici, deoarece un nou val de membri a intrat în partid în urma Congresului de unificare a P.C.R. cu Partidul Social Democrat în 21-23 februarie 1948. S-a ajuns la aproximativ 1 milion de membri, această creștere dezechilibrând nou formatul Partid Muncitoresc Român. Creșterea numerică a Partidului Comunist în anii 1944-1947 s-a datorat nu popularității sale, ci unei recrutări în masă a membrilor, făcută fără a se ține cont de criteriile de ideologie, proveniență socială sau de trecutul politic al celor asimilați. Verificarea era o operațiune absolut necesară. Până atunci, caracterul clandestin din perioada interbelică al partidului comunist, controlarea acestuia de către Moscova, i-au conferit postura unei formațiuni ilegiteime, neconvingătoare și lipsită de reprezentativitate în rândurile populației românești³. Din punct de vedere al componenței numerice Partidul Comunist Român a cunoscut, în comparație cu celelalte partide comuniste din lagărul socialist, o creștere spectaculoasă. Tabelul pe care îl vom reproduce mai jos constituie astfel și o dovadă care atestă statutul de partid periferic deținut de partidul comunist în viața politică românească⁴:

Țara	Înainte de război	În 1947	În 1950
Cehoslovacia	80.000	1.300.000	2.300.000
Iugoslavia	15.000	400.000	-
Polonia	20.000	800.000	1.360.000
România	1.000	710.000	1.000.000
Ungaria	30.000	750.000	950.000
Bulgaria	8.000	-	460.000

vezi pe larg volumul *Politica de cadre a Partidului Muncitoresc Român. 1948-1955*, ediție elaborată de Alina Tudor Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2006, p. I-XII.

² În documentele de arhivă există o indicare clară a numărului de membri ai P.C.R. existent în august 1944, respectiv 900 de membri, deși la Conferința Generală din octombrie 1945 a P.C.R. cifra vehiculată a fost de 800.000 de membri; în ședința Biroului Politic al C.C. al P.C.R. din 29 mai 1946, Miron Constantinescu preciza că la 1 ianuarie 1946 partidul comunist înregistra un număr de 325.000 membri (A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R.-Cancelarie, dosar nr. 37/1946, f 3).

³ Partidul Comunist Român s-a caracterizat prin lipsa unei baze sociale din care își putea recruta oamenii după preluarea puterii politice, impopularitatea sa datorându-se antisovietismului societății românești, dar și dependenței excesive de centrul moscovit; vezi în acest sens Alina Tudor Pavelescu, *op.cit.*, p. V.

⁴ *Structuri politice în Europa Centrală și de Sud Est*, Coordonator Ioan Scurtu. vol. 1. București, 2003, f. 207.

Din momentul instaurării regimului de „democrație-populară” s-a impus necesitatea instituționalizării partidului unic și implicit crearea unei baze sociale corespunzătoare statutului de partid de „avangardă a clasei muncitoare”.

Tactica abordată a fost cea a stopării admiterii de noi membri, verificarea tuturor membrilor P.M.R., acțiuni urmate de un amplu proces de epurare a celor considerați nesiguri. Campania de verificare a membrilor Partidului Muncitoresc Român a debutat în 1948, încheindu-se în iulie 1950, prin excluderea a aproximativ 200.000 de persoane, reușindu-se astfel o oarecare *igienizare a partidului*, nu însă și o îmbunătățire a componenței sociale, segmentul proletar menținându-se la un nivel scăzut. A urmat o a doua perioadă, 1950-1952, în care excluderile au continuat fără însă a se primi alți membri de partid. Hotărârea Comitetului Central al P.M.R. din 18 martie 1952 marchează începutul celei de-a treia etape, 1952-1962, perioadă în care criteriul numeric va fi neglijat în favoarea celui de ordin social. Altfel spus, calitatea și nu cantitatea membrilor de partid va conta cel mai mult. Plenara C.C. al P.M.R. din aprilie 1962 face trecerea la cea de a patra etapă, perioadă care pare o reluare a tipului de campanie utilizat de comuniști pentru recrutarea de membri în perioada august 1944-1947. Criteriile de clasă au fost abandonate aproape complet, numărul cât mai mare al membrilor de partid recrutați fiind acum principalul obiectiv. Simplificarea accesului în partidul unic își găsește explicații în nevoia resimțită de conducerea comunistă de a avea din partea populației românești un sprijin real în condițiile îndepărtării de Uniunea Sovietică⁵. Interesante se vor dovedi și raporturile fluctuante ale partidului unic cu diversele categorii sociale ale societății românești. Partidul Muncitoresc Român a manifestat o grijă deosebită pentru categoria muncitorilor, a țăranilor (de preferință săraci, într-o primă etapă, iar apoi colectivști), a funcționarilor (până la un moment dat când numărul lor a devenit prea mare), în timp ce categoria intelectualilor va avea parte de un tratament special (se făcea diferența între intelectualitatea tehnică și cea umanistă).

Congresul din februarie 1948 constituie momentul în care sunt inițiate modificările care vor surveni în privința componenței numerice și sociale a Partidului Muncitoresc Român. După unificarea P.C.R. și a P.S.D., operațiunea de recrutare s-a oprit, partidul confruntându-se cu „problema coordonării în libertate

⁵ Diferendul dintre conducerea românească și Uniunea Sovietică a intervenit la nivel economic, pentru ca apoi să se extindă și în plan politic și cultural; partea română refuzând să recunoască Consiliului de ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) statutul de organism supranațional cu drepturi de dirijare a politicilor economice naționale; a fost declanșat un proces evident de desovietizare care a culminat cu declarația din aprilie 1964, procesul având ca implicații culturale eliminarea obligativității limbii ruse, începând cu anul școlar 1963-1964, desființarea unor instituții precum Muzeul Româno-Rus, Institutul de Studii Româno-Sovietice, Institutul „Maxim Gorki”; după cum vom arăta însăși componența socială a P.M.R. va fi influențată de aceste măsuri menite a câștiga opinia publică.

și legalitate a unei mase de partid mult mai numeroasă și eterogenă”, în interiorul căreia puteau activa „elemente străine de doctrina comunistă”⁶.

În raportul prezentat de Gheorghe Gheorghiu-Dej la acest Congres, legat de statutul nou înființatului P.M.R., liderul partidului unic preciza că formațiunea „trebuie să fie alcătuită din cele mai hotărâte, cele mai gata de sacrificiu și cele mai luminate elemente ale clasei muncitoare, elemente devotate cu trup și suflet cauzei noastre”⁷. Erau anunțate unele măsuri care exprimau noua atitudine a P.M.R. față de primirea de noi membri. Ca primă măsură restrictivă se introducea un stagiul de candidat de 6 luni⁸. Secretarul general al P.M.R. anunța inițierea campaniei de verificare: „Trebuie verificată situația fiecăruia, trecutul lui, activitatea și devotamentul lui. Elementele străine de clasa muncitoare, strecurate în rândurile noastre, elemente care au activat în mișcarea legionară, diverșii afaceriști și carieriști, oameni cu o atitudine necorespunzătoare moralei proletare, nu au ce căuta în partid. Curățirea rândurilor partidului de elemente dușmănoase, străine, necinstite, nu poate decât să-i întărească prestigiul în ochii întregului popor și să-i cimenteze și mai mult rândurile”⁹.

Potrivit statutului Partidului Muncitoresc Român publicat cu ocazia primului Congres al P.M.R., accesul noilor membri în partid se făcea doar după îndeplinirea stagiului de candidat, numai individual (art. 9). Candidatul care solicita calitatea de membru al P.M.R. trebuia să prezinte o cerere de înscriere cu recomandări din partea a doi membri cu o vechime în partid de cel puțin doi ani și care să-l cunoască pe cel recomandat în cadrul unei acțiuni comune de cel puțin 6 ani (art. 10). Ulterior, urmărindu-se îmbunătățirea compoziției sociale stagiile de candidat vor fi stabilite pe baza criteriilor de clasă”¹⁰.

Excluderea unui membru din P.M.R. se hotăra de către adunarea generală a organizației de bază din care făcea parte, ratificarea excluderii revenind Comitetului Central al partidului, „care singur poate să dispună publicarea hotărârii de excludere cu arătarea motivelor, atât în presa locală de Partid cât și în organele centrale ale Partidului” (art. 13,16).

„Dispozițiile Tranzitorii” din statut stabileau că: „Membrii proveniți din Partidul Comunist Român și din Partidul Social Democrat devin membri al Partidului Muncitoresc Român. Eliberarea cărților de membru se va face după o

⁶ Almira Enuță, *Restructurarea Partidului Muncitoresc Român (1948)*, în „Analele Sighet” 6, *Anul 1948 - Instituționalizarea Comunismului*, editor Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, 1998, pp. 101-114.

⁷ *Congresul Partidului Muncitoresc Român, 21-23 februarie 1948*, București, p. 91.

⁸ *Ibidem*, p. 92.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ În baza Rezoluției plenarei C.C. al P.M.R. din iulie 1950, stagiile se vor stabili în funcție de categoria socială; dacă muncitorilor din industria grea le era suficient un stagiul de 6 luni, intelectualii vor fi supuși celei mai lungi stagiaturi de 1,5 ani.

prealabilă verificare. Normele de verificare vor fi fixate printr-o instrucțiune a C.C. al P.M.R.”¹¹.

Partidul Muncitoresc Român nu dispunea din punct de vedere structural de un organism omogen, reprezentativ, care să-i permită legitimarea în raport cu societatea românească, o formațiune politică a cărei titulatură era aceea de partid muncitoresc neputând fi credibilă în condițiile în care din punct de vedere al componenței sociale, „elementul neproletar” era dominant. Un alt motiv, mult mai acut resimțit pentru noua instalație la putere, era însă pericolul ca acest partid unic să eșueze în a-și asigura controlul întregii societăți. Deși foarte mare în privința componenței numerice, el suferea din punctul de vedere al calității membrilor de partid. Distrugerea elitei politice tradiționale, reușita acțiunii de precomunizare a României, schimbarea formei de guvernământ, din monarhie constituțional-parlamentară în republică populară, crearea organismului care să-i permită păstrarea puterii și înfrângerea opozițiilor, toate acestea realizate cu sprijinul superputerii de la răsărit, trebuiau continuate pentru o reală consolidare a autorității sale. „Marile transformări economice și sociale” de-abia acum urmau: socializarea economiei prin naționalizare, industrializare, colectivizarea agriculturii românești, remodelarea, în fapt sovietizarea, fondului cultural românesc, eradicarea valorilor religioase. Membrii de partid trebuiau astfel să reprezinte un garant al reușitei acestor „reformă”, și totodată să asigure împlinirea lor.

La începutul anului 1948, Partidul Muncitoresc Român avea în componența sa trei categorii principale de membri. Primul segment era reprezentat de muncitorii recrutați în 1944-1945, neatașați altor partide politice, membrii tineri ai Gărzii de Fier, lor alăturându-li-se și țărani săraci. A doua categorie era formată din trupele diviziei Tudor Vladimirescu; un al treilea val de membri a apărut după crearea P.M.R., în februarie 1948, constând în aripa stângă a social-democraților și membrii unor organizații politice mai mici anihilate de comuniști. Verificarea acestora era așadar o necesitate stringentă.

În ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 10-11 iunie 1948, privind verificarea membrilor de partid și a cadrelor din aparatul politic, Constantin Pârvulescu, comentând alegerile pentru Marea Adunare Națională din martie 1948, afirma: „Cred că este timpul să trecem la realizarea acelor hotărâri ale Congresului în legătură cu verificarea membrilor de partid. Cred că este bine să începem verificarea membrilor de conducere, mai ales unde s-au strecurat elemente care împiedică activitatea. Dar cred, că în același timp, trebuie să pregătim serios verificarea membrilor de partid, pentru că elementele acestea mic burgheze, străine de interesele clasei muncitoare contribuie zilnic la tocirea vigilenței și slăbire luptei de clasă”¹². Liderii comuniști optau pentru un profil socio-psihologic

¹¹ *Congresul Partidului Muncitoresc Român, 21-23 februarie 1948*, p. 230.

¹² *Stenogramele Ședințelor Biroului Politic al C.C. al P.M.R.*, vol. I, 1948, București, 2002, pp. 17-18.

foarte riguros al elitelor de partid: „o elită de politrucii, formată în școlile politice ale P.M.R., la care accentul se punea în primul rând pe loialitatea față de linia ideologică trasată de conducerea partidului”¹³.

La data de 28 iulie 1948 are loc ședința de constituire a Comisiei Centrale de Verificare prezidată de Alexandru Moghioroș. În componența Comisiei intrau: Constantin Pârvulescu, din partea Comisie de Control a C.C., în calitate de președinte, Leonte Răutu din partea Direcției Propagandă și Agitație, Alexandru Moghioroș din partea Direcției Organizatorice, Iosif Rangheț din partea Direcției Cadre, comembri fiind cooptați Vasile Vaida și Ion Vințe. Înlocuitori erau Ghizela Vass, Nicolae Ceaușescu, Rogijinski și Petrescu.

Nevoia creării unui partid cu adevărat puternic, care să-și subordoneze în totalitate atribuțiile statului și să transfere realitatea puterii de la organele de stat la organele de partid, a contat în fapt în declanșarea campaniei de verificare a membrilor de partid. Oficial, campania a debutat prin publicarea la 21 noiembrie 1948 a Hotărârii cu privire la verificare a Biroului Politic al C.C. al P.M.R., instanța supremă în stat.

Consecințele campaniei de verificare vor fi vizibile și în privința componenței numerice și sociale a P.M.R., drept pentru care vom detalia acest moment propriu partidului unic. Anterior declanșării efective a verificărilor, organele superioare ale partidului au adoptat o serie de măsuri cu rol organizatoric, creându-se cadrul instituțional pentru desfășurarea campaniei.

Ședința Biroului Politic al C.C. al P.M.R. nr. 10 din 20 septembrie 1948 avea trecute pe ordinea de zi următoarele subiecte: 1. „Regulamentul de funcționare a Comisiilor de Verificare a membrilor P.M.R.” și 2. „Instrucțiuni pentru aplicarea directivelor C.C. al P.M.R. privitoare la verificarea membrilor de partid”¹⁴.

Regulamentul de funcționare a Comisiilor de Verificare a membrilor P.M.R.

Primele trei paragrafe ale documentului evidențiază scopul acțiunii de verificare:

- „Potrivit hotărârii Congresului P.M.R. din februarie 1948 și prevederilor statutului P.M.R. se procedează la verificarea tuturor membrilor partidului. Operațiunea de verificare a membrilor, se face potrivit rezoluției plenarei din iunie și directivelor date de Comitetul Central al P.M.R.

- Acțiunea de verificare a membrilor de partid trebuie să ducă la o serioasă îmbunătățire a compoziției sociale a partidului, la ridicarea nivelului său ideologic, ducând la înlăturarea elementelor străine de clasa muncitoare și de concepția partidului nostru.

- Verificare se va face individual, într-un înalt spirit de principialitate și cu toată obiectivitatea revoluționară, iar hotărârea să fie luată pe bază de fapte concrete, bine justificate”¹⁵.

¹³ Alina Tudor Pavelescu, *op.cit.*, p. VII.

¹⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R.-Cancelarie, dosar nr. 31/1948, f. 7-20.

¹⁵ *Idem*, dosar nr. 31/1948, f.7.

Odată justificată campania de verificare, regulamentul oferă date cu privire la componența și atribuțiile Comisiei Centrale de Verificare:

- Era compusă dintr-un președinte și patru membri, având și cinci membri supleanți, desemnați de Biroul Politic al P.M.R., for care o coordona direct (dovadă a importanței problemei pentru Partidul Unic).

- Organiza și controla activitatea Comisiilor de Verificare din țară, propunând pentru numire pe președinții Comisiilor Județene de Verificare.

- Urma să formeze una sau mai multe comisii pentru verificarea activului de partid al C.C. al P.M.R., a membrilor de partid din posturile de răspundere ale aparatului de stat, din ministere (de la director în sus la ministru) și a membrilor de partid din conducerile centrale ale organizațiilor de masă.

- Constituia trei subcomisii centrale: a) pentru problemele de organizare; b) pentru pregătirea materialului propagandistic; c) pentru examinarea apelurilor; aceste subcomisii erau conduse de către un membru desemnat de Comisia Centrală de Verificare din interiorul ei.

- Propunea revocarea președinților și membrilor Comisiilor de Verificare, în caz de disfuncționalități raportând permanent Biroului Politic al C.C. al P.M.R. date despre activitatea sa.

- Întocmea tabele speciale pentru a strânge date statistice cu privire la numărul membrilor de partid, compoziția socială, meseria, gradul de pregătire politică și numărul organizațiilor de partid¹⁶.

În continuare regulamentul precizează atribuțiile Comisiilor Județene de Verificare și pe cele ale subcomisiilor. Deoarece legat de primul aspect, „Instrucțiunile pentru aplicarea directivelor C.C. al P.M.R., privitoare la verificarea membrilor de partid” conțin o prezentare mai detaliată a acestora, document pe care îl vom analiza ulterior, ne oprim la prerogativele subcomisiilor de verificare:

- Subcomisiile de verificare, subordonate Comisiilor Județene de Verificare se constituiau în diferite județe în funcție de numărul indicat de Biroul Politic al C.C. al P.M.R., fiind compuse din trei membri, cu un stagiul de partid de cel puțin trei ani; ei trebuiau confirmați de Comisia Centrală de Verificare¹⁷.

În conformitate cu dispozițiile generale cuprinse în acest regulament:

- Verificarea trebuia să pornească de sus în jos, fără deosebire de persoane, sau funcții în partid, începând cu activul Comitetului Central al P.M.R. și terminând cu ultima organizație de bază de la sate, cu ultimul membru de partid.

- Cei care nu se prezentau la prima chemare, erau convocați și a doua oară, de-abia după cel de-al doilea termen se proceda la verificare lor în lipsă.

¹⁶ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R.-Cancelarie, dosar nr. 31/1948, f. 7-9.

¹⁷ *Ibidem*, f. 10-11.

• Membrii de partid excluși în urma verificării puteau depune contestație în termen de 15 zile¹⁸.

Din aceste dispoziții reiese amploarea campaniei pe care urmau să o declanșeze liderii comuniști peste două luni, verificarea intervenind la toate nivelurile ierarhiei de partid.

Instrucțiunile pentru aplicarea directivelor C.C. al P.M.R. privitoare la verificarea membrilor de partid

Acestea stabileau în primul rând componența și atribuțiile Comisiilor Județene de Verificare:

- Erau compuse dintr-un președinte și 4 membri.
- Se constituiau de către delegatul Comisiei Centrale de Verificare, acesta fiind și președintele Comisiei Județene, la data fixată de C.C. al P.M.R..
- La prima ședință se alegea un secretar.
- Aveau câte un secretariat tehnic compus dintr-un secretar tehnic ajutat de încă „doi tovarăși și o dactilografă. Aceștia vor fi recrutați dintre tovarășii care urmează în aparatul de partid. Acest număr va putea fi lărgit în raport cu mărimea județului”; cei din Secretariatul tehnic urmau să fie verificați de Comisia Județeană înainte de a li se acorda aceste funcții.

În linii mari, Comisia Județeană de Verificare avea următoarele prerogative:

- Verifica Comitetul județean al P.M.R., activității Comitetului județean (instructorii, membrii secțiilor), membrii de partid din Comitetele județene ale organizațiilor de masă, verifica pe toți conducătorii instituțiilor de stat județene, membrii de partid (prefecți, subprefecți, primarul și sub-primarul reședinței de județ și primarii orașelor din raza județului, sectorului, șeful securității, directorul agricol și silvic, inspectorul regional, administrativ, CFR, agricol, silvic, învățământ etc., acolo unde aceștia își au reședința), comitetele de sectoare, comitetele de plăși și membrii de partid din conducerea de plasă a organizațiilor de masă, comitetele organizațiilor de partid din întreprinderile importante¹⁹.

Instrucțiunile cuprindeau și date referitoare la modul de funcționare a Comisiilor Județene:

- În prima ședință, Comisia Județeană de Verificare prelucra directivele C.C. al P.M.R., regulamentul și instrucțiunile Comisiei Centrale de verificare, pentru a se documenta; hotărârile valabile se luau în cazul întrunirii majorității voturilor; părerile contrare deciziei unanime erau consemnate în procesul verbal.
- Examina dosarul fiecărui membru de partid a cărui verificare intra în atribuția sa; în caz de necesitate pentru completarea dosarului putea cere referințe din alte localități prin Comisia Centrală de Verificare.

¹⁸ *Ibidem*, f. 11-12.

¹⁹ *Ibidem*, f. 13-14.

- Completarea chestionarului se făcea de către fiecare membru de partid; în cazul în care nu știau să scrie, un delegat al comisiei completa formularul.

- Comisia Județeană trebuia să discute individual cu fiecare membru de partid, anterior convocării.

- Verificarea Comitetului Județean nu se făcea în adunare publică, la ședință participând doar membrii acestuia, nefiind admise absențe.

- Activiștii de partid din Comitetele județene erau verificați în fața întregului personal salariat al județenei și a unor membri ai Comitetului județean verificat.

- Verificarea tuturor membrilor de partid, conducători ai Instituțiilor de stat județene se făcea în cadrul unei adunări la care participau membrii Comitetului județean de partid și un număr de membri de partid convocați nominal din organizațiile de bază ale instituțiilor din care fac parte cei supuși verificării.

- În cazul verificării comitetelor organizațiilor de partid din întreprinderile mari aceasta se făcea în adunări publice la care erau invitați nominal un număr de muncitori, nemembri de partid, elemente care s-au evidențiat în producție, în munca sindicală, de femei și de tineret²⁰.

În cazul tuturor acestor adunări de verificare, procedura avea ca principale etape:

- Adunarea era prezidată de președintele Comisie Județene de Verificare, la deschidere arătându-se pe scurt semnificația și scopul verificării, invitând la exprimarea unor păreri sincere către cei prezenți.

- Secretarul Comisiei citea lista celor supuși verificării.

- Prezenta apoi pe fiecare persoană în parte indicându-se unele date personale, legate de: nume și prenume, vârstă, profesiunea de bază și întreprinderea unde a lucrat sau lucra la acel moment, vechimea în partid, munca pe care o desfășura în partid la acea dată.

- Persoana verificată își expunea autobiografia, urmând discuțiile dintre cei din sală și examinat.

- Adunarea se încheia de către președinte, care anunța data la care era convocată o nouă adunare pentru comunicarea rezultatului verificării²¹.

După verificare se încheia un proces verbal în două exemplare, unul fiind trimis Comisiei Centrale de Verificare, al doilea rămânând Comisiei Județene. Chestionarul de verificare individuală se încheia într-un singur exemplar, care rămânea la dosarul celui verificat. Apelurile urmau să fie soluționate de Comisia Centrală de Verificare în termen de 2 luni de la primirea lor. Hotărârile acesteia puteau fi modificate doar de Comitetul Central al P.M.R.

²⁰ *Ibidem*, f. 15-16.

²¹ *Ibidem*, f. 17.

În partea finală, aceste „Instrucțiuni” stabileau categoriile care urmau să fie excluse în urma campaniei de verificare:

1. „elementele capitaliste de la orașe (foști și actuali fabricanți, bancheri, comercianți, mari proprietari de imobile, mari acționari la bănci și întreprinderi, patroni);

2. elementele exploatoare de la sate (foști și actuali moșieri, chiaburi, foști administratori de moșii, foști logofeți de moșii, cămătarii satelor, cărciumarii și negustorii);

3. elementele active în mișcările fasciste;

4. cei care au luat parte la acțiuni represive împotriva mișcării muncitorești și democratice;

5. cei care în timpul războiului împotriva U.S. au luat parte la jafuri, asupriri și crime împotriva populației din teritoriile invadate;

6. maniștii și brătieniștii care după 23 august 1944 au continuat să sprijine politica antinațională a lui Maniu și Brătianu;

7. elementele social - democratice de dreapta, care la 10 martie 1948 s-au manifestat ca spărgători ai unității clasei muncitoare;

8. cei care în perioada secetei au speculat lipsurile, jefuind țăranimea săracă;

9. provocatorii și informatorii aparatului de stat burghezo-moșieresc;

10. cei care fiind la închisoare s-au pus în slujba administrației;

11. cei care mint Partidul ascunzând cu rea voință apartenența lor politică din trecut;

12. cei care au legături cu dușmanul de clasă sau cu uneltele lui;

13. elementele șovine antisovietice, care fiind în partid fac agitație șovină, naționalistă;

14. elementele care fac parte din organizațiile burghezo-naționaliste;

15. cei care se solidarizează cu dușmanii de clasă în acțiunile lor împotriva Partidului și regimului;

16. cei care întrebunțează metode teroriste, fasciste pentru a compromite Partidul;

17. cei care au o viață imorală;

18. cei care puși în posturi de conducere în aparatul de stat, duc o politică conștientă de creare de nemulțumiri cu scopul de a ridica masele împotriva Partidului și a regimului;

19. elementele afaceriste, carieriste, corupte, care folosesc poziția lor pentru avantaje personale, cei care iau mită;

20. cei care cu rea voință lipsesc de la lucru, neglijează munca lor, strică materialele, păgubind în mod intenționat întreprinderea și împiedicând intenționat procesul normal de producție”²².

În baza instrucțiunilor, persoanele excluse din P.M.R. rămâneau în câmpul muncii, însă puteau fi decăzute din funcții și scoase din posturile de răspundere, posturi în care comuniștii aveau nevoie de oameni de încredere. Doar cazurile irecuperabile erau îndepărtate și de la locul de muncă. Enumerarea tuturor acestor categorii evidențiază modul haotic în care s-au făcut recrutările de membri în perioada 1944-1947, atunci când pentru a deveni un partid mare (sub raport numeric a și reușit), Partidul Comunist nu era deloc interesat de calitatea recruților. Consecința a resimțit-o la alegerile din martie 1948, când s-a confruntat cu probleme grave. Forurile decizionale au resimțit acut lipsa oamenilor de încredere implantați în structurile locale. După distrugerea elitelor politice rivale venise momentul unei represiuni, unei „îgienizări” în interiorul Partidului Comunist.

Un document care conține date interesante cu privire la campania de verificare a membrilor P.M.R. se dovedește a fi stenograma ședinței Secretariatului C.C. al P.M.R. nr. 14 din 4 octombrie 1948. După cum vom vedea, numărul foarte mare de legionari din P.M.R. constituia o problemă majoră, care urma să fie soluționată în urma verificărilor. Modificarea componenței numerice a partidului era inevitabilă. La ședință au participat Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Vasile Luca, Lothar Rădăceanu, Iosif Chișinevschi și Alexandru Moghioroș (cel care răspundea direct de acțiunea de verificare). Gh. Gheorghiu-Dej a arătat că Biroul Politic a acceptat ca fiind o realitate faptul că în partid au intrat foarte multe elemente legionare, „care au lucrat activ și au ajuns până în C.C., că dușmanul a trimis elementele sale în partid...”²³. S-a decis astfel să se facă o instrucție specială referitoare la legionari, deoarece dacă s-ar fi exclus toți foștii legionari „am rămâne fără membri de partid, iar dușmanul ar putea să-i manevreze”. Legionarii au fost încadrați în trei categorii, în funcție de gradul de pericolozitate pe care îl reprezentau pentru partidul unic:

1. „masa celor care au fost luați de val, au fost amăgiți de demagogia Gărzii de Fier, nu au fost activi și nu am avut posibilitatea să-i verificăm în cei câțiva ani, cei care s-au alăturat luptei noastre înainte de 23 august, cei care au luptat cu arma în mână împotriva hitlerismului. Trebuie ținută evidența lor și mult timp nu pot face parte din organe de conducere.

2. cei care au avut rol de conducere, cadre mijlocii, care n-au luat parte la jafuri, s-au dezgustat de mișcarea legionară și s-au îndepărtat de ea, au făcut servicii mișcării, să fie cercetați de la caz la caz.

²² *Ibidem*, f. 18-20.

²³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R.-Cancelarie, dosar nr. 38/1948, f. 3.

3. toți cei care au luat parte la jafuri, la omoruri, care au făcut crime în U.S., care au fost elemente polarizatoare, primari, prefecti, au făcut parte din poliția legionară, informatori la siguranță, nu pot rămâne în partid și trebuie excluși”²⁴.

Nu putem să nu facem următoarea remarcă. Acuzațiile aduse partidelor istorice, Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc, cu precădere în anul electoral 1946, cum că ar accepta ca membri legionari, se dovedesc cu totul deplasate, știută fiind realitatea²⁵. Într-un „Buletin informativ al Inspectoratului General al Jandarmeriei privind starea de spirit din țară”, din ianuarie 1946, la punctul VI, intitulat „Mișcarea fascistă” se afirmă următoarele: „În rândurile legionarilor se constată aceeași tendință de a se înscrie în partidele politice democratice. În acest sens se comentează defavorabil faptul că legionarilor li s-a dat posibilitatea să se infiltreze în partidele democratice, știut fiind faptul că pe sentimentele acestora nu se poate pune nici un temei”²⁶.

Revenind la ședința Secretariatului C.C. al P.M.R., permisivitatea liderului comunist față de foștii legionari provenea din faptul că aceștia dețineau în componența numerică a P.M.R. un procent prea ridicat, pentru a fi eliminați în totalitate. Deși sublinia încă o dată că: „Dacă am pune în mod rigid problema și am spune «afară cu legionarii, am rămâne fără membri de partid»”. În privința țărănilor mijlocași, acesta afișa o poziție „marxistă”: „În Partid nu poate intra nici întreaga clasă muncitoare, ci elementele cele mai bune și devotate. Cu atât mai puțin pot intra elementele mijlocașe și mic burgheze”²⁷.

Ceilalți lideri comuniști au emis opinii similare, dar și diferite de cele ale lui Dej. Vasile Luca adopta o poziție chiar mai puțin radicală, subliniind faptul că „excluderea nu trebuia să se facă pe baza unor categorii foarte precis stabilite. Date fiind condițiile istorice, s-ar fi făcut un serviciu dușmanului”, Luca opinând: „să nu mergem la excludere pe categorii, ci pe linia identificării lor și verificării lor, prin acțiunile lor politice ideologice”. Ministrul de Finanțe făcea referiri și la intelectualitate. Interesantă este evoluția relațiilor P.M.R. și această categorie socială sub raportul reprezentării acesteia din urmă în cadrul partidului unic în perioada 1948-1965.

La început coexistența regimului de factură totalitară cu intelectualii români autentici părea imposibilă. Aceștia semnificau “libertatea de gândire fără tabuuri de expresie, fără constrângeri de circulație, fără bariere”, în timp ce societatea comunistă descuraja, condamna și sancționa astfel de manifestări²⁸. Compromisurile făcute atât de o parte cât și de alta vor conduce la modificări destul de semnificative în componența P.M.R.-ului, din punct de vedere al

²⁴ *Ibidem*, f. 3-4.

²⁵ Era și aceasta o modalitate de a compromite partidele istorice, această tactică făcând parte din planul comunist de anihilare a forțelor politice concurente.

²⁶ *România. Viața politică în documente. 1946*, București, 1996, p. 104.

²⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 39/1948, f. 4; tipul ideal al membrului de partid îngloba următoarele calități: „originea sănătoasă, muncitorească, și fidelitatea ideologică”.

²⁸ Mihai Botez, *Intelectualii din Europa de Est*, București, 1998, p. 43.

numărului de intelectuali, și al importanței care se acorda acestora. „În ceea ce privește pe intelectuali, spunea Vasile Luca, „nu putem să mergem la excluderea tuturor, pentru că din intelectualitatea românească sunt rari aceia care nu s-au compromis, ori prin legătura cu Germania, ori cu legionarii”²⁹.

Contrar părerii exprimate de antevorbitorul său, Vasile Luca opina: „Nu este just să excludem pe mijlocași, care pot și trebuie să rămână în Partid. Mijlocașii se transformă prin cooperatie și cea mai mare parte a lor merge spre țărănimea săracă și nu spre chiaburime, pentru că dacă un mijlocaș are 5-6 copii, împarte pământul la toți, și aceștia devin țărani săraci”³⁰. Concluzionând, V. Luca insista pentru ca epurările să nu se facă strict în funcție de criteriile de clasă, sau în funcție de anumite categorii: „În condițiile noastre nu putem face un partid pur proletar: de aceea elementele cinstite să rămână în partid, dar să excludem pe cei care au intrat să profite. În Partid pot să rămână cei care sunt de altă proveniență”³¹.

Alexandru Moghioroș, cel care avea rolul de prim coordonator al acțiunii de verificare a membrilor de partid, a prezentat cu ocazia acestei ședințe compoziția socială a Partidului Muncitoresc Român, pe baza unei statistici din luna august 1948³²:

Nr. crt	Originea socială	Numărul	%
1.	Muncitorească	275.624	28,12
2.	Țărănească	600.669	61,29
3.	Mic-burgheză (orășenească)	103.826	10,59
4.	TOTAL	980.119	100

Partidul Muncitoresc Român nu devenise „avangarda clasei muncitoare”.

Ana Pauker, nu era de acord ca mijlocașii să fie “conducători ai clasei muncitorești” și nici ca foștii legionari, chiar muncitori, precum și cei care au mers contra Uniunii Sovietice să facă parte din „avangarda clasei muncitoare”. „Locul lor nu este în Partidul nostru din care trebuie să facem un partid de avangardă,

²⁹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 39/1948, f. 4.

³⁰ Diferențele de opinii dintre cei doi lideri comuniști ar putea fi explicate și prin prisma „zestrei politice” pe care o dețineau aceștia; Vasile Luca, fost component al „grupului moscovit” era mai familiarizat cu atitudinea adoptată cu 20 de ani în urmă în Uniunea Sovietică, față de țărani, care consta în sprijinirea regimului pe țărani săraci, în câștigarea țăranilor mijlocași și distrugerea kulacilor.

³¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 39/1948, f. 4.

³² *Ibidem*, f.6.

conducător al întregului popor. Chestiunea nu se pune dacă îi primim sau nu ci că îi avem în partid, proveniți și din partidul comunist și din partidul social democrat. Problema este așadar ce facem în acest moment. Dacă excludem mecanic înseamnă să excludem dintr-o dată 180.000 oameni mijlocași, chiaburi, mici meseriași. Din cei 330.000 muncitori și 220.000 țărani săraci vor mai cădea afară cel puțin 100.000 foști legionari. Apoi dintre funcționari și intelectuali sunt foarte mulți foști legionari, așa că înseamnă să dăm afară cca. 400.000 de membri. Noi suntem în situația că avem de dus o luptă foarte grea cu chiaburii și aceasta o putem face mergând împreună cu țărănimea săracă și neutralizând mijlocașii”³³.

În privința legionarilor: „e clar că cei care au fost șefi de cuib, nu au ce să caute în Partid, pentru că sunt elemente înșelate, ei au avantajii. Pentru cei care rămân, nu se pune problema că dacă sunt capabili pot să fie în posturi de conducere. Dimpotrivă cu cei care sunt capabili, trebuie să fim și mai atenți, nu avem dreptul să-i pierdem din vedere”.

Și Ana Pauker opta pentru o excludere precaută: „Deocamdată să lăsăm anumite categorii, nu pentru că locul lor este în partid ci pentru că nu-i solidarizăm pe cei care s-au dovedit cinstiți cu elementele dușmănoase și să-i facem dușmani. Să mergem așadar pe criteriul faptelor. În ce privește pe legionarii activi și cei care au comis crime în Uniunea Sovietică să nu facem deosebire între muncitori și intelectuali”³⁴.

Instrucțiunile date de Comitetul Central al P.M.R. în privința verificării membrilor de partid, oricât de radical sunau nu puteau fi aplicate decât parțial. O curățire totală a P.M.R.-ului de “elementele nesănătoase”, nu era o soluție realizabilă. Numărul celor excluși ar fi fost prea mare și totodată exista riscul creării unei opoziții consistente împotriva partidului unic. Compoziția socială pur proletară se dovedea o utopie, cei trei lideri comuniști percepeau astfel efectul negativ al unei epurări complete.

Iosif Chișinevschi împărtășea aceeași poziție, însă cu unele rezerve. Întrucât problema recrutării membrilor de partid fusese lăsată „să meargă spontan”, recrutându-se în masă și călcându-se astfel în mod grosolan “linia Partidului”, în P.M.R. intraseră „elemente exploatare”, care teoretic, conform Statutului, trebuiau eliminate. Practic opina pentru periodizarea acțiunii de „igienizare”, și fixarea atenției asupra „elementului dușmănos”: „Principial, mijlocașul, micul meseriaș, micul negustor, nu pot fi membri de partid. Altceva este că sunt, că nu putem să-i aruncăm în brațele dușmanului, că trebuie să așteptăm un moment prielnic.

³³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 38/1948, f. 6; cei 400.000 de posibili eliminați ar fi reprezentat peste 50% din totalul membrilor de partid: atitudinea ostilă a Anei Pauker față de chiaburi anunța represaliile care vor începe din martie 1949 împotriva aceste categorii sociale, definită de comuniști în funcție de folosirea muncii salariate și nu în funcție de suprafața de pământ deținută.

³⁴ *Ibidem*.

Elementul legionar, în imensa lui majoritate a rămas legionar. Pot fi și excepții, dar ele vor trebui examinate de la caz la caz”³⁵. În concluzie, Iosif Chișinevschi atrăgea atenția asupra pericolului de a compromite „operația”.

Intervenind pentru a doua oară în discuție, Alexandru Moghioroș atrăgea atenția asupra uneia dintre cele mai grave realități proprii Partidului Muncitoresc Român, la acea dată: „Compoziția socială a Partidului nu poate rămâne cea de acum, când elementele mic-burgheze predomină”, dar totuși și acesta se pronunța pentru adoptarea unei atitudini „elastice”, pentru „a nu da peste cap operația”³⁶. Toate afirmațiile de mai sus concurează la reformularea opiniei conform căreia această verificare demonstra compromisul la care Partidul Comunist era nevoit să recurgă pentru a câștiga suport social, dar și accentul foarte evident pus pe latura ideologică, pe imprimarea unui caracter predominant proletar al P.M.R.

Așa cum am mai menționat la 21 noiembrie 1948 se publica hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. privind declanșarea acțiunii de verificare a activului de partid. La scurt timp Ana Pauker a ținut un discurs „mobilizator” asupra verificărilor, documentul conținând unele valențe noi³⁷. „În Partidul nostru, partid de tip nou, Partid leninist-stalinist, curățirea rândurilor partidului, verificarea membrilor lui este o lege legată de însăși existența lui ca Partid marxist.... Astăzi, problema curățirii rândurilor Partidului nostru de elemente străine care s-au strecurat înrânsul, de elemente decăzute, carieriste, se pune în cu totul alte împrejurări”.

Erau trecute în revistă aceste noi „împrejurări” care cereau imperios verificarea membrilor de partid: ieșirea din ilegalitate, instaurarea regimului de democrație-populară, și deci implicit a „luptei de clasă”. „Lupta aceasta nu este deloc ușoară, Partidul nostru o va putea duce doar **lichidând însăși chiaburimea ca clasă**. În această luptă trebuie să intrăm cu un Partid unit, cu un Partid omogen, turnat dintr-o bucată, cu un Partid puternic prin unitatea lui, puternic prin hotărârea lui...”.

Colectivizarea agriculturii, proces pe care comuniștii l-au urmărit chiar de la început (până în momentul preluării puterii au reușit să se eschiveze), era o acțiune mult prea importantă pentru P.M.R. pentru a-și permite să o rateze din cauza slăbiciunii structurale a partidului. Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. din 3-5 martie 1949 va marca începutul acțiunii de distrugere a satului tradițional românesc.

Revenind la discursul Anei Pauker, aceasta sesiza existența unor obstacole, care ar fi putut să împiedice reușita verificărilor, dată fiind cunoscută situația conform căreia la nivel de conducere, în comitetele județene, de plăși, de organizație, se aflau persoane compromise, care: „s-au birocratizat în muncă, s-au rupt de mase, nu mai știu ce se petrece în județul care se află sub conducerea lor, s-au lăsat conduși de interese mărunte, personale, făcându-și clică în jurul lor: erau

³⁵ *Ibidem*, f. 7.

³⁶ *Ibidem*, f. 8.

³⁷ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - Cancelarie, dosar 106/1948, f. 2-21.

elemente dușmănoase, trimise special în rândurile noastre de către dușmanul de clasă, care căutau să se evidențieze, să ajungă în conducere; unii au aplicat metoda de comandă, se prefac în plutonieri majori de tip vechi și devin în loc de conducători, satrapi ai masei”. Toate aceste persoane urmau a fi excluse din partid.

Un aspect nou pe care Ana Pauker îl aduce în discuție este necesitatea verificării membrilor de partid din aparatul de stat, a cărui subordonare era absolut necesară, într-un regim al Partidului-Stat: „trebuie dată o deosebită atenție verificării membrilor de partid din conducerea aparatului de stat. În aparatul de stat vom găsi elemente necinstite, elemente care umblă cu protecții, care se lasă corupți, și corup pe alții, oameni fără interes, fără dragoste pentru clasa muncitoare”. Scopul final al campaniei de verificare era acela de face din P.M.R. un partid „mai unit, mai puternic, cu un nivel politic și ideologic mai ridicat, o forță de luptă de neînvinși!”, și un prim pas era acela al îmbunătățirii componenței sociale.

Parcurgând aceste materiale documentare ni se confirmă o dată în plus convingerea că un partid comunist atât de puțin reprezentativ pentru societatea românească, atât de haotic, nu ar fi putut accede la putere decât prin fals, teroare și mai ales beneficiind de sprijinul Uniunii Sovietice.

Dacă în cursul anului 1948 s-a teoretizat asupra campaniei de verificare, în anul 1949 s-a trecut la punerea în practică a regulamentelor și instrucțiunilor date de forurile decizionale al P.M.R.. În ședințele Secretariatului C.C. al P.M.R. din anul 1949 s-au discutat rapoartele întocmite de diverse județe pe tema verificărilor. Am selectat o serie de rapoarte, din care reiese multitudinea de probleme cu care se confruntau cei direct implicați în verificare.

Astfel, în ședința din 21 mai 1949 a fost ascultat „Raportul privitor la județeană Reșița”: „Munca în județeană Reșița este grea având în vedere că o bună parte a elementelor de acolo au în trecutul lor o activitate legionară, hitleristă, sectară etc.. Avem cazuri când nu se poate găsi un singur om la o întregă organizație, de exemplu organizația de bază a laboratorului fizic au 33 de membri, nici unul cu trecutul curat”³⁸.

În ședința din 23 mai 1949, Gheorghe Ancuța, raportorul comitetului județean Dolj evidențiază reticența cu care era privită verificarea în județul său: „În legătură cu verificarea, la început au fost diferite zvonuri. Că cei dați afară vor fi scoși și din câmpul muncii și că social-democrații vor fi dați afară. În urma muncii de lămurire, atitudinea s-a schimbat, dar verificarea mai este încă privită cu neîncredere, mai ales în rândul intelectualilor”³⁹.

În zilele de 1-2 septembrie 1949, la București s-a desfășurat ședința cu președinții Comisiilor Județene de Verificare, alături de aceștia aflându-se din

³⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 51/1949, f. 21; această situație nu era singulară, multitudinea cazurilor reclamate de cei implicați în operațiunea de verificare a membrilor de partid fiind cauzată de recrutările din perioada 1944-1948.

³⁹ *Idem*, fond C.C. al P.C.R. - *Cancelarie*, dosar nr. 52/1949, f. 6.

nomenclatura P.M.R.: C. Pârvulescu, președintele Comisiei Centrale de Verificare, Al. Moghioroș, N. Ceaușescu, Al. Drăghici, C. Moraru. S-au raportat situații din toată țara.

Din aceste rapoarte se pot desprinde unele concluzii privind derularea campaniei de verificare inițiată de P.M.R.. Procedura stabilită de instrucțiunile C.C. al P.M.R. era în mare parte respectată. Compoziția socială constituia o reală problemă, recrutările în masă din anii 1944-1948 determinând printre altele și lipsa unei evidențe stricte a membrilor de partid (existau multe cazuri în care lipseau dosarele cadrelor, sau acestea se dovedeau „elemente necorespunzătoare”, cu trecut dubios. Partidul se confrunta și cu reticența și ostilitatea populației în unele regiuni (din cauza colectivizării în județul Vlașca s-au produs mai multe revolte ale populației rurale). Atmosfera de teroare în care se desfășurau verificările reiese și din cazurile mai sus menționate. Disciplinarea membrilor de partid anterior enunțată s-a produs cu certitudine și datorită aplicării unor măsuri coercitive. Partidul unic era contestat, nereușind să se legitimeze în fața unei populații predominant agrare. Problema cea mai acut resimțită era cea a componenței sociale, care îi obseda pe liderii comuniști.

Cu toate eforturile, la sfârșitul anului 1949, rezultatele campaniei de verificare nu erau suficient de mulțumitoare, drept pentru care discutând proiectul de raport în problemele organizatorice pentru plenara C.C. al P.M.R.. Gheorghe Gheorghiu-Dej opina pentru o explicare foarte clară a motivelor pentru care compoziția socială a P.M.R.-ului continua să fie necorespunzătoare. Făcând o comparație între declarațiile legate de acest subiect, existente până la 6 decembrie 1949, sesizăm că rândurile de mai jos conțin cea mai critică atitudine exprimată până la acea dată. Astfel, în ședința Secretariatului C.C. al P.M.R. din 6 decembrie 1949, Dej afirma: „Mi se pare că una din cele mai grosolane greșeli pe care le-am făcut este ... felul cum s-au recrutat membrii de partid. Nu este vorba de a nu deschide porțile Partidului. A fost just că s-au deschis porțile Partidului? Da. Dar cum? Cine a venit în Partid? Cum s-a procedat ca am ajuns la întrecere? Au fost înscrși oameni în Partid care s-au dus să se înscrie pentru mălai etc. ... Nu se poate ca dușmanul să nu se fi folosit de această atitudine destrăbălată în ce privește primirea membrilor de partid. Câtă mică burghezie a intrat în partid în perioada de descompunere a partidelor burgheze. Trebuie să mărturisesc că chiar după verificare prezența în rândurile partidului nostru a elementelor care au făcut parte din garda de fier au trecut printr-un proces de transformare, s-a muncit cu dânsii, au dat dovezi, dar cine poate să ne dea dovadă că nu pot servi ca și canal spre furișare în partidul nostru? ... O masă compactă de elemente mic-burgheze, intelectuale, elemente negustorești, țărănești au pătruns în partid, ceea ce arată că noi nu ne-am îngrijit suficient de compoziția socială a partidului. Se zice că [Partidul] este partea cea mai conștientă a clasei muncitoare? Că este detașamentul

cel mai organizat al clasei muncitoare? Prin această masă compactă de asemenea elemente mic-burgheze se caracterizează⁴⁰?”

În aceeași idee a urgentării îmbunătățirii componenței sociale a partidului unic, în expunerea făcută în fața activului de partid în ziua de 4 decembrie 1949, Dej declara: „Trebuie să țin curs hotărât spre îmbunătățirea compoziției sociale a partidului... vor trebui atrași în partid cele mai bune elemente din rândurile clasei muncitoare, elemente cinstite, devotate, legate de partid”⁴¹.

Hotărârea ședinței Plenare a C.C. al P.M.R. din 23-24 ianuarie 1950, despre sarcinile partidului în domeniul muncii organizatorice punctul 3, recunoștea recrutarea în masă „fără discernământ” a membrilor de partid. Astfel: „efectul compoziției sociale nejuste a fost resimțit prin manifestările anarhice, mic-burgheze ale unor membri de partid, prin abaterile de la linia partidului, prin introducerea de către elemente străine de partid a unor metode de muncă antipartinice, înăbușirea criticii și autocriticii, atitudini dictatoriale,... neexecutarea directivelor Comitetului Central”⁴².

În raportul prezentat de AI. Moghioroș la Plenara C.C. al P.M.R. din ianuarie 1950, acesta arăta că acțiunea de verificare a avut succes, la ea participând 72 de comisii și 874 de subcomisii, cu un număr total de 5000 de membri, care au verificat peste 800.000 de membri de partid. Totuși, sub raport numeric și al componenței sociale s-a produs o involuție⁴³:

Nr.crt	Anul	Numărul de muncitori din P.M.R. (%)
1	1947	42,21
2	1948	39,48
3	1949	38,5

Șase luni mai târziu, la 20 iulie 1950, se publica Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. privind rezultatele verificării membrilor de partid și primirea noilor membri în partid, act care marca încheierea epurărilor lansate în noiembrie 1948⁴⁴.

Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. din 20 iulie 1950

Activul de partid participant la campania de verificare a numărat 20.000 de „oameni ai muncii”. Rezultatele verificării erau enumerate în paragraful doi al Rezoluției:

- Principalul rezultat îl constituia descoperirea și eliminarea din Partidului Muncitoresc Român a circa 192.000 de „elemente exploatoare, dușmane și străine de clasă”, adică peste 205 din numărul total al membrilor pe care îi număra

⁴⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - Cămară, dosar nr. 105/1949, f. 23-24.

⁴¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - Cămară, dosar nr. 138/1949, f. 8.

⁴² Rezoluții și hotărâri ale C.C. al P.M.R., 1948-1950, București, pp. 154-155.

⁴³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. - Cămară, dosar nr. 7/1950, vol. II, f. 24-26.

⁴⁴ Rezoluții și hotărâri ale C.C. al P.M.R., 1948-1950, pp. 239-250.

partidul înainte de verificare; dintre aceștia aproape jumătate nu s-au prezentat la verificare, o parte pentru a evita răscolirea trecutului, iar ceilalți pentru că fuseseră înscriși în mod formal în partid⁴⁵.

- Compoziția socială se îmbunătățise, procentul de muncitori crescând cu 4%⁴⁶; mai semnificativă era creșterea procentului de muncitori în organele de conducere ale partidului de la 53% la 64%; cea mai consistentă evoluție o avea însă procentul de muncitori din aparatul de stat (numirea în posturile de conducere a celor cu origine socială sănătoasă" va influența negativ calitatea actelor decizionale).

- A crescut „vigilența revoluționară. Disciplina de partid s-a îmbunătățit. partidul ieșind întărit din punct de vedere politic și organizatoric”.

Compoziția socială necorespunzătoare constituia cea mai mare problemă a partidului unic. Conceptul leninist, conform căruia, singurul partid de guvernământ din lume care nu se îngrijește de mărirea numărului membrilor săi, ci de ridicarea calității lor, „de curățirea partidului de cei strecurați, este partidul nostru, partidul clasei muncitoare”, trebuia respectat de acum înainte. De altfel, în toate rapoartele ulterioare datei de 8 martie 1952, când a reînceput primirea de noi membri de partid, și până în aprilie 1962, primordială era calitatea și nu numărul lor.

Dominația segmentului neproletar (doar 42% erau de origine muncitorească) în Partidul Muncitoresc Român a condus la o serie de măsuri menite a schimba starea de fapt constatată în urma campaniei de verificare:

- În următorii 2-3 ani se preconiza creșterea procentului de muncitori de la 42% la 60%, prin primirea de „noi elemente muncitorești și prin descreșterea procentului de elemente nemuncitorești mic-burgheze”; acest deziderat nu se va realiza însă în intervalul 1950-1965.

- Primirea candidaților în partid urma să se facă „în cea mai strictă ordine individuală”.

- Recrutările se vor face pe categorii sociale în următoarea ordine:

- a).** Muncitorii din industria grea și industria mare, cu un stagiul mai îndelungat în producție (erau cei mai doriți membri de către conducerea P.M.R.);

- b).** Muncitorii de la celelalte întreprinderi, de la S.M. T., G.A.S., G.A.C., dintre muncitorii agricoli și țăranii muncitori „care luptau împotriva chiaburimii”;

- c).** Tehnicienii, inginerii, oameni de știință, „care și-au pus cunoștințele și forțele de muncă în slujba construirii socialismului;

⁴⁵ Opiniile exprimate de liderii comuniști în sensul aplicării unei epurări mai puțin radicale fuseseră respectate; din cei 400.000 de membri de partid suspectați de Ana Pauker ca fiind „necorespunzători”, doar 192.000 au fost în cele din urmă eliminați.

⁴⁶ Datele statistice găsite în documentele de arhivă conțin unele diferențe; totodată se remarcă o neconcordanță între cifrele exprimate în ședințele forurilor decizionale ale P.M.R. și cele existente în documentele oficiale, oferite publicității, situație explicabilă prin nevoia resimțită de partidul unic de a-și cosmetiza imaginea, în vederea consolidării puterii sale.

d). Tinerii din U.T.M., ostași ai armatei R.P.R., „devotați cu trup și suflet Partidului”.

- Organizațiile de partid urmau să primească în partid în proporție de 80% elemente muncitorești și 20% elemente aparținând altor categorii sociale.

- Accesul în partid se restricționa în funcție de gradul de susceptibilitate caracteristic fiecărei categorii sociale în parte, candidații trebuind să se conformeze noilor regulamente:

Nr.crt	Categorie socială	Durata stagiului	Numărul de recomandări necesare	Calitatea celui care recomanda
1.	Muncitori din industria grea și industria mare	6 luni	Din partea a doi membri de partid	Vechimea în partid de cel puțin 3 ani
2.	Muncitorii de la SMT, GAS, GAC, muncitorii agricoli și țărani muncitori	1 an	3 membri de partid	Vechimea în partid de cel puțin 3 ani
3.	Funcționari, intelectuali, femeile casnice	1 an și jumătate	4 membri de partid	O vechime de cel puțin 4 ani

Conținutul acestui tabel reflectă o realitate proprie P.M.R-ului la acea dată, și anume existența unei suspiciuni față de intelectuali.

Revenind la Rezoluția Plenarei din 20 iulie 1950, se afirma clar că „în partid există un număr mare de elemente neproletare, mic-burgheze, elemente șovăielnice și lașe”, drept pentru care „vigilența revoluționară” nu trebuia abandonată, „dușmanii” fiind în orice moment gata să submineze activitatea P.M.R.-ului. După încheierea verificării în iulie 1950, recrutările se făceau „pe criterii prioritare ideologice și de clasă, cu reducerea intenționată a procentului de membri de partid proveniți din categoria funcționarilor, a intelectualilor, dar și - fenomen interesant în cazul P.M.R. - a țăranilor mijlocași”⁴⁷.

Deși încheiată cu un eșec, „remodelarea profilului socio-profesional al partidului” nerealizându-se, totuși, prin purificarea propriilor rânduri, Partidul Muncitoresc Român a reușit să devină o organizație de masă, mai bine articulată, care și-a impus membrii în toate posturile de conducere ale organelor de stat. Un alt punct de vedere exprimat în legătură cu scopul acțiunii de verificare constă în încercarea liderului comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej de a-și consolida poziția de unic lider, și de a „polariza puterea spre aripa națională a partidului”, ipoteză

⁴⁷ Alina Tudor Pavelescu, *op.cit.*, p. VIII.

credibilă dacă ne gândim la ceea ce s-a petrecut la nivel de conducere în anul 1952 în P.M.R. (eliminarea „deviaționiștilor de dreapta”)⁴⁸.

Plenara din iulie 1950 a pus punct campaniei de verificare, dar a marcat începutul unei perioade în care recrutările pe criterii de clasă au devenit **pentru partidul unic o problemă de importanță vitală.**

⁴⁸ Almiră Enuță, *op.cit.*, p. 114; admiterea membrilor în P.M.R. în primul rând în funcție de criterii de clasă, îi va permite liderului comunist, Gheorghe Gheorghiu-Dej „să obțină un ascendent asupra Anei Pauker, prin impunerea în eșaloanele inferioare ale partidului, a unui tip ideal de lider comunist, mai apropiat propriul său profil - origine muncitorească și naționalitate română”, vezi în acest sens Alina Tudor Pavelescu, *op.cit.*, p. IX.